Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 26.5.2020

Asia: Rauhoitettujen lajien aiheuttamista vahingoista maksettavat korvaukset ja kevään 2020 valkoposkihanhivahingot

Ympäristöministeriö
Erityisasiantuntija Hanne Lohilahti

Rauhoitettujen lajien aiheuttamista vahingoista maksettavat korvaukset

Alueelliset ELY-keskukset myöntävät toimialueillaan korvauksia rauhoitettujen lajien aiheuttamien haittojen korvaamiseksi haitan kärsijöille. Erityisesti lintujen aiheuttamien vahinkojen johdosta maksettavat korvaukset ovat lisääntyneet 2010-luvulta lähtien. Voimakkaimmin vahinkojen määrä on kasvanut parin viime vuoden aikana Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten alueilla.

Korvauksia rauhoitettujen eläinten vuonna 2018 aiheuttamista vahingoista maksettiin yhteensä noin 1 470 000 euroa. Suurin osa korvauksista, noin 1 413 400 euroa, kohdistui maataloudelle aiheutuneisiin vahinkoihin. Ylivoimaisesti eniten korvauksia maksettiin valkoposkihanhen maataloudelle aiheuttamista vahingoista, noin 1 100 000 euroa. Suurimmat avustukset maksettiin Pohjois-Karjalan (noin 1 024 600 euroa), Kaakkois-Suomen (noin 167 700 euroa) ja Varsinais-Suomen (noin 113 000 euroa) ELY-keskusten alueille.

Kevään 2020 valkoposkihanhivahingot

Tänä keväänä valkoposkihanhitilanne on ollut Pohjois-Karjalassa ja Kaakkois-Suomessa poikkeuksellinen. Valkoposkihanhet saapuivat tänä keväänä noin viikkoa etuajassa (huhtikuun lopussa) ja suurin osa pysähtyi Suomen puolelle noin kuukauden ajaksi. Valkoposkihanhia ruokaili itäisessä Suomessa enimmillään noin 0,5 milj.

Hanhet ovat aiheuttaneet merkittäviä vahinkoja erityisesti eläintiloille ja nurmiviljelylle. Pohjois-Karjalassa nurmivahinkoja on tapahtunut noin 3000-4000 ha, jonka lisäksi hanhet ovat tuhonneet hernekasvustoja, rypsi- ja rapsikasvustoja, hamppukasvustoja ja jopa sipuleita. Karkea arvio vahinkojen suuruudesta tänä keväänä on yli 2 milj. euroa.

Alueella on kokeiltu erilaisia torjuntatoimia, joista laser-tykkiä lukuun ottamatta ei ole ollut merkittävää apua. Tohmajärven 12 viljelijälle on myönnetty 8.5.2020 luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukainen poikkeuslupa koskien 375 valkoposkihanhien tappamista ensi syksynä. Päätöksestä on valitettu.

Poikkeukselliseen tilanteeseen on monia syitä, kuten esim. aikainen kevät ja kylmä jakso toukokuun alussa, minkä takia linnut pysähtyivät Suomeen noin kuukauden ajaksi. Pitkällä aikavälillä syitä vahinkojen lisääntymiseen ovat ilmastonmuutos ja viljelystapojen muutos venäjällä. Vastaaviin poikkeuksellisiin tilanteisiin tulee varautua jatkossakin.

Kiteellä 26.5. järjestetyn ministerivierailun aikana kaikki tahot olivat yhtä mieltä siitä, ettei ongelmaa pystytä ratkaisemaan helposti ja tarvitaan useita rinnakkaisia toimia viljelijöiden tilanteen helpottamiseksi.

Poikkeuksellisen tilanteen johdosta on sovittu kuntien ja ELY-keskuksen kanssa, että korvaukset maksetaan mahdollisimman nopealla aikataululla.

Valmistelussa uusi laki rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö on käynnistänyt vuoden alussa luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen, jonka yhteydessä valmistellaan uusi laki luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelystä ja ennaltaehkäisystä. Esitys on tarkoitus antaa syysistuntokaudella 2020.

Esityksen tavoitteena on säätää korvausten maksamisesta ja vahinkojen ennaltaehkäisemisestä. Lisäksi esityksessä säädetään rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyyn tarkoitetusta avustuksesta. Esityksen yhtenä tavoitteena on myös korvausten hakemiseen ja maksamiseen liittyvien menettelyjen kehittäminen.